

PAMÁTNÍKY PSÍ HISTORIE

nejdůležitější okamžiky psí historie

Michal Císařovský

➤ **před -1500** – osamocený mongolský lovec z oblasti Čulútu se smečkou téměř dvou desítek psů různých velikostí s krátkými i velmi dlouhými ocasy, u většiny z nich na konci zatočenými a nesenými v různém stupni nad úroveň hřbetu, pronásleduje obrovského jelena; zdá se, že spolu s jelenem loví i divokého kance; doráží na něj skupina asi osmi až deseti psů vedená obrovitým psem v čele. Zázitek byl tak silný, že lovec jej později nakreslil na stěnu své jeskyně

➤ v jižních částech střední a západní Evropy začínají působit skupiny Keltů, (Galů). etnika indoevropského původu, které na dlouhou dobu ovlivní kulturní vývoj v celé Evropě včetně lovectví a kynologie; přicházejí s nimi honiči, z nichž se postupně utváří řada plemen známých i v naší současnosti

„Galové měli často své feny uvázané v lesích, aby se křížily s vlky.“
Gaius Plinius Secundus, obecně známý

jako Plinius Starší (23 n. l. - 79 n. l.), *Bella Germaniae*

➤ v Egyptě požívají psi velké vážnosti; jsou používáni v boji k lovu i jako pastevečtí či ovčáctí psi, ale též jako domácí mazlíčci; mnohé nástěnné kresby je ukazují uvnitř domů ležící pod židlemi svých pánů

➤ **-1500** – do hlavní hrobky ve Wu-kuan-cchunu ve staročínském státě Jin ukládají při náboženském obřadu spolu s 24 lidskými oběťmi také 11 psů; další usmrčení lidé, koně a psi jsou pohřbeni na přilehlém náspu

➤ **-1400 až -1350** – lovecký pes ze slonoviny s červenou kresbou uvnitř tlamy a černou kolem očí a na polštářcích tlapek; figurka zachycuje psa v dynamickém pohybu za kořistí, v přípravě ke skoku; šlo možná o hračku, protože figurka je opatřena mechanismem umožňujícím rozevírat a zavírat čelisti; jeho proporce, zavěšené ušní boltece a neobvykle mohutná čenichová partie ukazují typ starověkého honiče

„Když oblíbené zvíře zemřelo, jeho majitelé se odebrali truchlit, oholili si svá těla a hlavy a odmítali se dotknout potravy nacházející se v domě v době smrti. Těla psů byla pak ošetřena, mumifikována stejnou metodou jako u lidí. Každý krok probíhal podle přísného náboženského rituálu. Po smrti majitele bylo pečlivě zabalené tělo psa položeno do sarkofágu vedle svého pána, aby ho mohl provázet v cestě na onen svět.“ *Hérodotos z Halikárnassu, řecký historik (484 až 430 – s 420 př. n. l.)*

➤ **-1500 až -700** – pes kulových staveb, *Canis familiaris palustris*, je na sklonku střední a počátkem mladší středoevropské doby bronzové již plně domestikovaným zvířetem; vyskytují se už první zřetelně odlišitelné typy předjímající vznik samostatných skupin a plemen psů na evropském kontinentu

➤ **-1327** – bůh Anubis v podobě černého šakala se zlatým obojkem střežil schránku s kanopami a pokladnici hrobky Tutanchamona, faraona 18. dynastie; tato podoba se stala po objevu nedotčené Tutanchamonovy hrobky v roce 1922 jedním z nejslavnějších a nejčastěji reprodukováných zobrazení „doktora Anubise“

Rekonstrukce lebky psa z doby bronzové (podle L. H. Jeittelese 1830-1883)

Nejstarším dokladem o přímém nasazení psů ve válce je vyobrazení Tutanchamona, egyptského krále 18. dynastie (1336 – 1327 př. n. l.), na válečném voze a se psy, kteří nelitostně napadají nepřátelské bojovníky; ve stejné stylizované pozici a s podobnými psy, ovšem na lovu, jsou zachyceni také další egyptští, později i asyrští panovníci, například Salmanassar, otec Aššurbanipala. (Podle malby na skřínce z královny pohřební výbavy v Tutanchamonově hrobce)

➤ **-1200 až – 1100**

Féničané kolonizují oblasti kolem Středozemního moře, dostávají se až do Anglie a v první expanzní vlně přicházejí na Iberský poloostrov; na ostrovy i pobřeží s sebou přivážejí psy původem ze severní Evropy, Asie a středomořských oblastí Afriky; fénický původ tak má možná chrt z ostrova Malty, kelb tal fenek, pozdější faraonský chrt; Malta byla fénickým střediskem v 8. stol. př. n. l. Tyrské (fénické) loďstvo zakládá v nejzazším cípu Španělska město Cádiz - touto cestou se sem mohli dostat i chrti tzv. orientální větve a ovlivnit jak vývoj podenků, tak španělského galga. Podle zoologa

Snímek pořízený po otevření Tutanchamonovy hrobky v roce 1922

přelomu 19. a 20. stol. Tschudyho se po obchodních cestách Féničanů šířily i „assyrské dogy“, předci současných plemen molossoidních psů: pyrenejského horského psa, bordeauxské dogy, anglického mastifa nebo svatobernardského psa

➤ **-800 až – 700** – Féničané se usazují na Sicílii a s nimi zřejmě přichází i mediteránní typ chrtů, který se zde ustálil jako sicilský chrt, cirneco dell Etna; přínos Féničanů je uváděn i v původu italského chrtíka

Na bronzovou mísu objevenou v Amathu na ostrově Kypr vytepal kypersko-féničský umělec do vnějšího ze tří soustředných kruhů ve skupině válečníků asyrského vzhledu útočících na koních běžícího psa

➤ **-771 (až – 256)** – zmínka z doby panovníka dynastie Východní

Už v 8. a 7. století před naším letopočtem válčí se silnými těžkými dogami assyrští bojovníci vedení slavným starověkým vojevůdcem Aššurbanipalem (668 – 631 př. n. l.), který byl více znám pod jménem Nabukadnezor či Nabuchodonozor. Tento významný assyrský panovník se zasloužil o rozkvět královského města Ninivé, kde také založil ve své době největší a nejvýznamnější knihovnu světa – z hliněných tabulek s klínovým písmem. Mezi vykopávkami v místě, kde stávalo slavné starověké město, se našla řada reliéfů z Aššurbanipalovy doby. Mezi nimi soubor výjevů s mohutnými dogami

Čou o psech čtyři stopy vysokých a cvičených k útokům na muže cizí rasy.

➤ **-700** – příslušníci národa Elymianů žijící ve svých městech na severozápadě Sicílie, kam přišli už v 15. až 14. stol. př. n. l. z Malé Asie, uctívají pod vlivem Řeků a Féničanů psa jako symbol zvláštnosti charakteru nebo fyzické kondice

➤ Féničané respektive Kartaginci zakládají na Baléarech město Ibiza (Eivissa), odkud pochází ibizský podenko, ca eivissac

➤ **-7. stol. až – 5. stol.** – vrcholí etnogeneze Keltů, jejichž osídlení se rozkládá od Balkánu (Ilyrové) přes Transylvánii, Maďarsko, Čechy a Germánii po Francii, na severu po Britské ostrovy (Goidelové, Britové, Piktové), západním směrem až do Španělska (Keltiberové), okolo roku 400 př. n. l. vpadli do Itálie (Latinové, Umbrové, též Segugiové), kde vytlačili Etrusky z Pádské nížiny a roku 387 př. n. l. dobyli na krátkou dobu Řím. Potomky jejich loveckých psů je řada plemen honičů počínaje bosenským, srbským, istrijským přes italského segugia, sedmihradského honiče či slovenského kopova po švýcarské honiče a bavorského nebo hannoverského barváře

➤ **-668 až –626** – za vlády vojevůdce Aššurbanipala a jeho bratra Samas-sum-yukina jsou v Babylonii vydány městské vyhlášky, v nichž je kromě zákazu zotročovat ženy-cizinky, které se vdaly

za Babyloňana, také ustanovení, že žádný pes, který vstoupil do města, nesmí být usmrcen bez vyzkoušení (vyšetření). Tyto městské zákony navazovaly na starší právní normy, zejména Chammurapiho zákoník z roku 1780 př. n. l. Obsahovaly také pokuty za zabití různých zvířat: za ovčáckého psa 20 šekelů, za smrt loveckého psa 12 šekelů, za obyčejného psa 1 šekel (za kobyly 6 koní); za sex se psem (krávou, ovci, prasetem byl trest smrti, ale za obcování s koněm a mulou nebyl trest žádný)

„Projevují-li dnešní plemena psů loveckých odchylky co do formy a srsti, temperamentu a způsobu práce, jest jen následek pěstitelského výběru, v podstatě však všichni jsou založeni na původních honičích psech, jak o nich píše již Xenofon a Arrian před 2000 lety. Souhrnně (ovšem ne zcela přesně) bychom mohli říci, že všechna dnešní plemena pocházejí z oné masy psů loveckých, jež je dnes reprezentována přibližně nejtypičtější brakyřem a k níž patří i jezevčáci, barváři a stavěči...“

František Houska o psech Keltů, Lovečtí psi, Praha 1944

➤ Zlomky reliéfu Královský lov, umístěné nyní ve stálé expozici Britského muzea v Londýně, dokazují, že Aššurbanipal nepoužíval své psy pouze k účelům válečným, ale také k lovu; jak se na panovníka sluší, především lvů, ale také divokých oslů